

ВНУТРІШНІЙ ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДПРИЄМСТВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми Економіка підприємства спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність прийомів, способів та інструментів управління соціально-економічними процесами, що відбуваються в країні.

Міждисциплінарні зв'язки: «Внутрішній економічний механізм підприємства» навчальна дисципліна циклу професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами «Аграрний менеджмент», «Економіка підприємства», «Сільськогосподарське дорадництво», «Бізнес-планування в аграрних підприємствах», які вивчаються раніше, а також є базою для вивчення дисциплін «Менеджмент», «Національна економіка», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Потенціал і розвиток підприємства», «Проектний аналіз», «Системи технологій», «Стратегія підприємства» тощо.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» є оволодіння майбутніми економістами-аграрниками знаннями про закономірності функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» є освоєння методики діагностики та оптимізації роботи операційної системи підприємства; вивчення побудови та форм функціонування внутрішнього економічного аграрного механізму, його нормативної бази; формування планування, контролю й оцінювання діяльності підрозділів, матеріального стимулювання колективів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

– здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

– здатність до адаптації та дій в новій ситуації;

- здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові:

- здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами;
- розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;
- здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

1.4. Програмні результати навчання:

- асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.
- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
- вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
- визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
- демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Структура і передумови функціонування внутрішнього економічного механізму аграрного підприємства. Економічна відповідальність за кінцеві результати праці. Відносини між засновниками підприємства і підрозділами. Організація внутрішньогосподарських підрозділів. Господарський розрахунок. господарсько-оперативна самостійність підприємства. Загальногосподарський розрахунок.

внутрішньогосподарський розрахунок. Положення про внутрішні економічні відносини. Положення про підрозділ. Внутрішній договір підрозділу з адміністрацією. Положення про нормування, організацію й оплату праці. Положення про використання прибутку в системі матеріального стимулювання.

Тема 2. Внутрішні ціни і методи їх формування. Внутрігосподарський ринок. Внутрішні ціни. Трансфертні ціни. Облікововимірвальна функція внутрішньогосподарських розрахункових цін. Стимулююча та розподільча функція внутрішньогосподарських розрахункових цін. Принципи формування внутрішньогосподарських цін. Емпіричний метод обґрунтування рівня розрахункових цін. Калькуляційний метод обґрунтування рівня розрахункових цін. Реверсивний метод обґрунтування рівня розрахункових цін. Центри прибутку. Центри витрат. Центри виручки. Внутрішні ціни, визначені за ринковими цінами. Переваги ринкових цін. Внутрішні ціни, визначені на базі фактичної ціни готової (кінцевої) продукції. Внутрішні ціни, сформовані на договірній основі. Ціноутворення на основі витрат. Комбіновані методи внутрішнього ціноутворення. Фондоозброєність праці. Зарплатомісткість, трудомісткість.

Тема 3. Система і порядок планування. Планування структури посівних площ, поголів'я худоби і птиці. План виробництва і розподілу продукції певного асортименту, кількості і якості. Складальний цех. Механічний цех. Заготівельний цех. Кінцева продукція. Виробнича програма з рослинництва. Виробнича програма з тваринництва. Планування кормової бази.

Тема 4. Виробнича програма та її ресурсне обґрунтування. Виробнича програма підрозділів основного виробництва. Виробнича програма інструментального цеху. Виробнича програма ремонтного підрозділу. Оцінка продукції за вартістю заміщення. Відносна ціна покупки. Відносна ціна продажу. Вартість заміни. Виробнича потужність підрозділів. Забезпечення виробничої програми трудовими ресурсами.

Тема 5. Планування витрат і прибутку. Інвестиційні витрати. Поточні витрати. Планування витрат за місцями. Елементи витрат. Матеріальні витрати. Витрати на оплату праці. Планування витрат за носіями. Класифікація витрат. Прямі витрати. Непрямі витрати. Змінні витрати. Постійні витрати. Умовно-постійні витрати. Спеціальні витрати. Накладні витрати. Виробничі накладні витрати. Невиробничі накладні витрати. Напівфабрикатний метод формування внутрішніх витрат. Безнапівфабрикатний метод формування внутрішніх витрат. Бюджет підрозділу. Організуюча функція бюджету. Продуктовий індивідуальний бюджет, зведений бюджет. Заклучний підсумковий календарний бюджет. Основна заробітна плата виробничих робітників. Додаткова заробітна плата виробничих робітників. Відрахування на соціальні заходи. Витрати на утримання й експлуатацію машин та устаткування. Амортизаційні відрахування. Витрати на внутрішнє переміщення вантажів. Витрати на

ремонт устаткування і транспортних засобів. Витрати на швидкозношуваний інструмент і прилади. Витрати на організацію та управління виробництвом.

Тема 6. Контроль і оцінювання діяльності. Завдання внутрішньогосподарського обліку. Внутрішньогосподарський облік. Фінансовий облік. Бухгалтерський облік. Єдина система первинного обліку. Єдині принципи побудови обліку як двоїстого процесу. Єдине професійне середовище. Облік затрат за елементами. Облік затрат за місцями виникнення та центрами відповідальності. Облік затрат за об'єктами фінансової калькуляції. Вид підприємницької діяльності. Галузь та підгалузь виду діяльності. Спосіб одержання продукції. Технологія. Технологічні операції. Особливості організації. Відокремлені самостійні технологічні дільниці. Характер продукції. Внутрішньогосподарський контроль. Об'єкт внутрішньогосподарського контролю. Суб'єкт внутрішньогосподарського контролю. Попередній контроль. Поточний контроль. Наступний контроль. Ревізія виробничої і фінансово-господарської діяльності. Самоконтроль. Документальний контроль. Фактичний контроль. Коефіцієнт трудового внеску. Чекова система обліку та контролю.

Тема 7. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток». Аналіз співвідношення «витрати-випуск-прибуток». Обсяг продажу. Величина прибутку за певного обсягу продажу. Оптимальна структура витрат. Методи аналізу взаємозв'язку «витрати-випуск-прибуток». Операційна активність. Маржинальний доход. Коефіцієнт маржинального доходу. Точка беззбитковості. Маржинальний метод визначення точки беззбитковості. Готівкова беззбитковість. Графічний аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Аналіз чутливості прибутку. Коефіцієнт запасу міцності. Операційний ліверидж.

Тема 8. Бюджетне планування підприємства. Стратегічне планування. Бюджет. Бюджетування. Функціональні бюджети. Операційні бюджети. Бюджет продажу. Бюджет виробництва. Бюджет прямих матеріальних витрат. Бюджет прямих витрат на оплату праці. Бюджет виробничих накладних витрат. Бюджет собівартості готової продукції та реалізованої продукції. Бюджет витрат на збут. Бюджет адміністративних витрат. Бюджетний звіт про прибуток. Бюджет капітальних інвестицій. Бюджет грошових коштів. Бюджетний баланс. Обговорення бюджетів із вищим керівництвом. Координація й аналіз обговорених бюджетів. Затвердження бюджетів. Довгостроковий бюджет. Річний бюджет. Генеральний бюджет. Бюджет продажу. Бюджет запасу готової продукції. Бюджет використання матеріалів. Бюджет закупок. Бюджет кредиторської заборгованості. Бюджет дебіторської заборгованості. Бюджетний період. Безперервне бюджетування. Бюджетування через прирощення. Бюджетування «з нуля». Бюджетний баланс. Бюджетний контроль.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Антипова С.П., Рижиков В.С., Підгора Є.О., Біличенко Н.А., Яковенко М.М., Ровенська В.В. Внутрішній економічний механізм

підприємства: Навч. посіб. Краматорськ: ДДМА, 2010. 188 с.

2. Бачевський Б.Є., Заблодська І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 400 с.

3. Березівський П.С. Впровадження внутрішньогосподарських організаційно-економічних механізмів забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК, 2008. №10. 52–55 с.

4. Внутрішній економічний механізм виробничих підприємств: Козловський В.О., Дончак Л.Г. Монографія. Тернопіль: Крок, 2013.

5. Внутрішній економічний механізм підприємства. Гуткевич, С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М., Солоха Д.В., Белякова О.В. текст: навч. посіб. / за ред. проф. С.О. Гуткевич. Донецьк.: Вид-во СПД Купріянов В.С., 2011. 362 с.

6. Грещак М.Г. Гребешкова О.М., Коцюба О.С.; та ін. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посібник. М.Г. Грещак. / за ред. Грещака М.Г. К.: КНЕУ, 2001. 228 с.

7. Гуткевич С.О. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посіб. / С.О. Гуткевич, М. Д. Корінько, Ю.М. Сафонов, Д.В. Солоха, О.В. Белякова / За ред. проф. С.О. Гуткевич. Донецьк.: Вид-во СПД Купріянов В.С., 2012. – 362 с.

8. Круш П.В. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посіб. / П.В. Кузьмін, Е.О. Тульчинська, Р.В. Тульчинський, С.О. Кириченко, О.В. Кривда, О.П. Кавтиш. К: Центр учбової літератури, 2008. 206 с.

9. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2002. 656 с.

10. Цигилик М. Внутрішній економічний механізм підприємств: Навч. пос. Івано-Франківськ, 2000. 104 с.